

ber 1852 en Anmeldelse om den bemeldte Mølle formeentlig tilkommende Eneret. Da Indenrigsministeriet med Kammeradvocaten, hvis Erklæring blev indhentet, maatte være enig i, at der tilkom Aarhus Vandmølle en Eneret til at male for Aarhus Kjøbstads Beboere, blev der forelagt Rigsdagen et Udkast til Lov om bemeldte Enerets Ophævelse, saaledes at Eieren af Statskassen skulde have fuldstændig Erstatning efter lovligt Skjøn af kyndige og uvillige, paa sædvanlig Maade af Retten dertil udnævnte Mænd. Rigsdagen omændrede imidlertid det forelagte Udkast, og i § 2 af den derefter udkomne Lov af 15de April 1855, hedder det, at „forinden den Aarhus Vandmølle tilkommende Eneret til Malning afløses, vil det, i fornødent Fald ved Domstolenes Kjendelse, være at afgjøre, hvorvidt den Aarhus By tilstaaede Tagt for Malningen paa denne Mølle bortfalder med Mølletvængen, og hvorvidt Eieren af bemeldte Mølle ved Mølletvængens Ophør kan antages at lide noget Tab. Naar disse Spørgsmaal ere afgjorte, og der herefter paaligger Staten nogen Erstatningspligt, har Indenrigsministeriet at foranstalte det Fornødne til at Erstatningen bliver paa lovlig Maade fastsat og udredet af Kongerigets Finantser“.

I Genhold hertil maatte Ministeriet ansee det nødvendigt først at faae det Spørgsmaal afgjort, om den ovenmeldte Aarhus By tilstaaede moderate Tagt for Malningen eo ipso bortfalder ved Mølletvængens Ophør, navnlig saaledes at Aarhus By ikke har noget Krav paa Erstatning for dens Bortfalden, og man indhentedes derfor herom Communalbestyrelsens Erklæring. Da denne imidlertid ikke vilde anerkjende saadant, blev Søgemaal anlagt mod Communalbestyrelsen angaaende dette Spørgsmaal, der har fundet sin endelige Afgjørelse ved Høiesteretsdom af 7de December 1858, som stadfæstede de underordnede Retters Domme derhen, at den Aarhus By tilstaaede Tagt uden Erstatning bortfalder ved Afsløsningen af den Møllen tilkommende Eneret til Malningen og Ophævelse af Mølletvængen.

Efterat Ministeriet dernæst under 2den Februar 1859 havde beordret Søgemaal anlagt mod Eieren af den ommeldte Mølle principaliter til at taale Mølletvængen hævet uden Erstatning, og in subsidium imod at Erstatningen bestemmes saaledes, at der i det Tab, som Eieren maatte ansees at lide ved at undergives Concurrence, afdrages den Fordeel, som han paa den anden Side vil vinde ved Maletagets Ophævelse, modtog man et Andragende, hvori Mølleeieren, efter at have bragt i Erfaring, at Ministeriet agtede at anlægge Sag imod ham, anholdt om, at denne maatte frasaldes og at det ved endeligt Skjøn af 3 eller 5 Mænd maatte blive afgjort, om det kunde antages, at han, efterat Hensyn var taget til, at den Aarhus By tilstaaede Tagt for Malningen paa Aarhus Vandmølle skulde ophøre med den Møllen tilkommende Eneret, som Eier af Møllen vilde lide noget Tab ved Enerettens Ophævelse, og i bekræftende Fald, hvilken Erstatningssum der herfor maatte tilkomme ham. Herpaa svarede Ministeriet, at man ifølge de i Loven af 15de April 1855 § 2 i saa Henseende indeholdte udtrykkelige Bestemmelser, saavel som de denne Lov forudgaaede Forhandlinger, ikke ansaae sig berettiget til at undlade at gjøre det omhandlede Spørgsmaal til Gjenstand for Domstolenes Prøvelse, idet man i Overensstemmelse hermed lod Sagen fremme paa den tidligere angivne Maade, dog saaledes, at den subsidiaire Paaastand, at der ved det eventuelle Skjøn burde tages Hensyn til den Fordeel, Mølleeieren vandt ved at frigjøres for den omtalte lavere Tagt, udvidedes til flere andre Momenter, der formeentlig i Statskassens Favør burde komme i Betragtning, hvoriblandt det, at Møllens Eneret ikke omfatter Malning til Udsørfel. Ved den derefter i Sagen affagte Underretsdom, som, efterat samme var appelleret paa Indenrigsministeriets Foranstaltning, under 10de Marts d. A. er stadfæstet af Viborg Landsøverret, er Indenrigsministeriet paa det Offentliges Begjæring fjendt „berettiget til at ophæve den Aarhus By ifølge Patent af 8de Januar 1651 og dertil sig sluttende Kongeligt Skjøde af 11te August 1664 og senere Confirmationer og Fornyelser paahvilende Mølletvæng, imod at der til Eieren af Aarhus Vandmølle for det Tab, han derved maa antages at lide, af Statskassen udredes Erstatning efter uvillige af Retten udnævnte Mænds Skjøn, hvorved vil